

РЕЦЕНЗИЯ

**по конкурс за академичната длъжност „професор”
в професионално направление 3.5. Обществена комуникация и
информационни науки (Журналистика – Медийна музика) за нуждите на СУ
„Свети Климент Охридски”**

Рецензент: проф. дсн Снежана Борисова Попова

Конкурсът е обявен в Държавен вестник, бр. 65/16.08.2019. Единствен кандидат е доц. дн Венцислав Димов Димов.

Данни за кандидата

Житейският и научен път на доц. дн Венцислав Димов е цялостно свързан с музиката – с изучаването ѝ на терен чрез наблюдение, интервюта и биографични разкази, чрез архиви, различни носители, медии, а също така с популяризирането ѝ чрез журналистика, концерти, форуми. В Катедра „Радио и телевизия“ на ФЖМК той постъпва като доцент след спечелен конкурс (2010), на който се явява като вече хабилитиран учен – ст.н.с. I ст. в Института за изследване на изкуствата (2005), в чийто сектор „Музика“ продължава да работи. Доктор е от 2000 година, през 2018 получава научната степен „Доктор на науките“. Водещ на музикални предавания в Дарик радио (от 1993 до днес), в БНТ, практикувал е журналистика в няколко списания. Членува в български музикантски и журналистически организации и в Международния съвет за традиционна музика – ИСТМ при ЮНЕСКО, носител е на награди.

Обща характеристика на представените трудове

Доц. Димов представя за участие в конкурса общо 25 научни работи: една монография, 15 самостоятелни статии и студии, шест участия в авторски колективи на учебници и три съавторски текста в сборници като резултати от изследователски проекти. Нито един от трудовете не е включван от кандидата в списък по предходен конкурс. Доц. Димов прилага и справка за забелязаните

цитирания на представените трудове: цитирани са осем от тях, общият брой на цитатите е 26, два от които са в научни издания, реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science. Числовата стойност на цитиранията според таблицата за минимални национални изисквания за заемане на длъжността „професор“ в случая е 225 при изискуеми 100.

Представената от доц. Димов за участие в конкурса научна продукция е една малка част от впечатляващо с обема и съдържанието си научно творчество. Трудовете са над 200, сред които четири самостоятелни монографии, над 100 статии и студии, десетки съставителства, научни съобщения и рецензии. Общият брой на цитиранията по въпросните трудове надхвърля 400. Всичко това е описано подробно в информационната система за научна дейност на Софийския университет „Авторите“, като навсякъде най-акуратно са отделени и описани публикациите в съавторство, съсъставителствата, колективите. Документацията по конкурса като цяло е изключително прецизна.

Научноизследователска дейност на кандидата. Научни постижения

На рецензиране по конкурса подлежат 16 труда – монография и 15 статии и студии, обособени от доц. Димов в раздел „самостоятелни публикации“. Тези текстове го представят като изследовател, присъствал в науката равномерно и активно през годините. Кандидатът е учен, изработил собствен изследователски почерк с поне две забележими черти: вкус към историзиране на музикални и медийни явления и потенциал за интердисциплинарно изследване, съчетаващо главно подходи на социологията, антропологията, етнографията, лингвистиката. За нуждите на настоящата рецензия ще се опитам по-надолу да групирам оценяваните трудове около определени доминанти. Степента на условност при това групиране е голяма заради вкуса на автора към анализи, които преминават през различни проблематики, научни области и изследователски равнища, изтъквайки връзки между тях.

В разглежданите трудове се очертават три изследователски полета, *първото* от които може да бъде наречено *отношения музика-идентичност* (основно в трудове №2, 4, 7, 8). Доц. Димов е познат като изследовател на етничното и локалното още

от първата си монография, публикувана преди почти 20 години, в която нарича „етнопопбум“ възхода на локалната популярна музика, свързана с балканските традиции. Конкретните изследователски обекти в това първо условно поле са разнообразни – ориенталските образи в популярната култура и тяхното пейоративно и негативно приемане от страна на интелектуалците (публикация №2), градските кръчми и кафенета, където музиката от жива става записана и се раждат музикални жанрове (публикация №4), „славянските следи“ на записаната музика в България (публикация №8), чалгата и нейният нееднозначен образ в изследванията и в публичността на последните десетилетия (публикация № 7 – глава от книга). Доц. Димов интерпретира фактологията, която коректно привежда, като лансира обяснителни модели за връзките музика-идентичност: ориентализмът като дискурс на противопоставянето; кафенето като реално и концептуално (невраждебно, близко) пространство; чалгата като своеобразна разпътица – между Запада и Ориента, между музиката и политиката. Към това първо условно изследователско поле отнасям и приносите на автора в изучаването на посредническата роля на музиката в общуването между култури (трудове №6, 9, както и вече споменати). Музикалните практики на балканските страни стават база за проникновени анализи на хибридизирането на музикални жанрове и стилове, като българското присъствие в този процес получава специално изследователско внимание. В текстовете на доц. Димов музиката винаги се схваща в нейното живо битие, в преживяването ѝ – това е характеристика на авторския подход, на която ще се спирам и по-нататък. Тук ще спомена, че във всички изброени по-горе (и в други) трудове на кандидата специално внимание се отделя на авторите и изпълнителите – с детайли и конкретност, които дават цвят на интерпретациите и уплътняват обобщенията.

Второто условно изследователско поле е *отношението музика-медии*. Тази ориентация в изследванията на доц. Димов е най-пряко свързана с преподавателската му работа в Софийския университет. В представените трудове връзката на музиката с медиите присъства практически навсякъде, но в част от публикациите е център на изследването и хоризонт на заключенията (трудове №10, 11, 13, 14 и другаде). Приносите в тази част от работата на доц. Димов започват със самото обосноваване на понятието „медийна музика“ чрез

разбирането ѝ като комплексен феномен – музика не просто технически опосредена, а взета в контекст, който ангажира производството и потреблението ѝ. Представените трудове позволяват да се проследи развитието на авторския възглед за медийната музика – изкушена съм от тази възможност. Започвам със студията, в която медийната музика е дефинирана за първи път – *„Музика и медии. Върху някои актуални употреби на музиката в медиите / Медийният Вагнер: деконструктивни разпади или нови синтези?“* (Българско музикознание, 2014). В нея авторът проследява проникването на Вагнеровата музика в радиото и киното чрез внушителна панорама от образи и определя медийната музика като „тип метамузика с различни варианти“. Във втора студия *„Към разбирането на медийната музика“* (Годишник на Софийския университет, 2018) доц. Димов детайлизира обосновката и стабилизира понятието, като прибавя важни аспекти: медийната музика е част от определени индустрии; в епохата на масмедията тя е „музика за употреба“ – приложение, работа, практическа полза; при медийната музика важна е връзката с аудиторията, а не мисленето в категориите художествено-популярно. Понятието се утвърждава и в други трудове на кандидата, както и в дисертацията за научната степен „доктор на науките“, която е извън обсега на рецензията.

В рецензираното творчество музиката е изучена и във връзки със съвременни развития в журналистиката и пиара (публикации №11, 15 и другаде). В доклад пред международна конференция, последван от публикация в сборник (Казан, 2014), доц. Димов отстоява виждането, че българската хип-хоп музика функционира като алтернативна журналистика. Авторът оценява песента като информационен източник със скромен, но не и пренебрежим потенциал, предвид развитието на медийната среда. Именно тя прави възможно звезди на етнопопа да конструират силни публични образи и да се окичват с ореоли, които им позволяват да претендират за политиката – *„За някои медийни метаморфози (как „чалгари“ стават „лидери на граждански каузи“* (Медialog, 2019). Доц. Димов проявява чувствителност към всички изменения в медийната среда и проекциите им в полето на медийната музика.

Третото условно изследователско поле е *отношението музика-власт*. По тази проблематика кандидатът пише най-активно в последните години. Интересът не е нов (споменатите вече публикации №7, 14, 15), но укрепва и намира синтетичен израз в най-новия труд на доц. Димов, който е и основна публикация в настоящия конкурс – монографията *„Музиката на медийния фронт. Меката власт на народната и популярната музика в социалистическа България“* (2019).

В труда музиката е разгледана в нейното функциониране като вид властово влияние, упражнявано чрез привличане на хората в един вид духовно съучастие с политическото статукво – мека власт/мека сила (Най). Участието на медиите като трансмисия на тази власт се отчита във всеки момент от повествованието. Трудът е сериозен опит да се навлезе в изучаването на т.нар. период на социализма 1944-1989 през песента, нейното разпространение и потребление. В определен смисъл е и „пореден“ опит, тъй като този исторически период, останал недоизучен по много причини, все по-често привлича изследователи, които чувстват, че някакви важни неща остават недоизяснени.

Изследването на доц. Димов е базирано основно върху практиките на електронните медии. Представят се сведения за организацията на работата, редакционните структури и политики в радиото и телевизията. Източници стават всички достъпни за автора извори: архиви, радио- и телевизионни програми и сведения за тях, периодични издания, разкази на личности, мемоари, интервюта. Монографията съдържа непубликувани досега материали, въвежда в обръщение нова информация и съдържа оригинални моменти, сред които ще спомена съдържателното изясняване на *„музиката за народа“* като медийно обработени варианти на фолклорното и популярното, свързани с широки аудитории и функциониращи във всекидневието. Многовариантен отговор получава въпросът как се възпроизвеждат клишетата (новият герой, съветският пример, масовата песен и пр.). Изследователската оптика е интересно настроена: без да изпуска от поглед натиска „отгоре“ (партийната централа), тя регистрира движенията в „средната позиция“ и „отдолу“ – в посредниците и аудиторията.

Приноси на кандидата

Оценката ми за приносните моменти в трудовете на доц. Димов съответства в голяма степен на неговата самооценка. Предлагам тук формулировката си на основните приносните моменти в рецензираното творчество:

-Конструиране на нов изследователски обект чрез обосноваване на понятието „медийна музика“ и съдържателното му изпълване. Изработване на изследователски подход за изучаване на феномена „медийна музика“ в актуален и исторически контекст.

-Разработване на изследователското поле музика-идентичност чрез лансиране на обяснителни модели на български и балкански музикални явления и чрез обособяване на зоните на културна хибридизация.

-Защита на собствен изследователски вход в изследването на музиката като трансмисия на политическата власт в периода на социализма 1944-1989.

-Представяне на оригинални тези за участието на медиите в производството и функционирането на „музиката за народа“. Въвеждане на нови данни и непубликувани материали.

Преподавателска дейност

За преподавателската дейност на доц. Димов може да се съди от няколко документа в представените по конкурса материали.

Във ФЖМК кандидатът преподава на бакалаврите по журналистика „Музика в електронните медии“ и „Комуникативни умения – радио“ на бакалаврите по „Връзки с обществеността“. Чете курсове в следните магистърски програми: в „Онлайн журналистика и медии“ – „Звукът в онлайн медиите“, в „Дигитални медии и видеоигри“ – „Музика и дигитални медии“. Справката за натовареността му показва изпълнение на изискуемия за длъжността брой учебни часове. Има разработена програма за курс в докторантската програма на ФЖМК – „Антропология на медийната музикална култура“. Има четирима защитили докторанти и ръководи понастоящем един.

В Софийския университет, Философски факултет, преподава в магистърската програма „Културна антропология“ курса „Антропология на популярната музика“.

Друга дейност, съотнесима към конкурса

Кандидатът има приноси за съдържанието и методиката на обучението по музика в горния гимназиален курс като съавтор на учебниците по музика и на книгите за учителя по музика (8, 9 и 10 клас).

Ръководител е на научни проекти: по ФНИ на МОН (2016-2019) и по ФНИ-СУ (2016 и 2017). Член е на международния изследователски екип Smithsonian Folkways Recordings.

Съинициатор е на постоянния семинар на катедра „Радио и телевизия“. Създател и първи главен редактор на електронното списание „Медиалог“.

В заключение:

Научните постижения и преподавателската реализация на **доц. дн Венцислав Димов Димов**, конкретно разгледани и оценени в текста по-горе, ми дават основание без колебание да дам положителна оценка на кандидатурата му и да препоръчам избирането му за **професор по Журналистика – Медийна музика** (професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки).